

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תשלד

ערב שבת-קודש

פרשת ואתחנן / נחמו

י"ד במנחם-אב ה'תשס"ח

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ד במנחם-אב ה'תשס"ח — כ"א במנחם-אב ה'תשס"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ד במנחם-אב	הלי קדוש החדש פרק ג-ה.	הלי גניבה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קנג.
ש"ק	ט"ו במנחם-אב	פרק ו-ח.	פרק ב.	מ"ע קנג.
א'	ט"ז במנחם-אב	פרק ט-יא.	פרק ג.	מ"ע קנג.
ב'	י"ז במנחם-אב	פרק יב-יד.	פרק ד.	מ"ע קנג.
ג'	י"ח במנחם-אב	פרק טו-יז.	פרק ה.	מ"ע קנג.
ד'	י"ט במנחם-אב	פרק יח-יט. הלי תעניות.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ו.	מ"ע קנג. נט.
ה'	כ' במנחם-אב	פרק כ-כד.	פרק ז.	מ"ע נט.
ו'	כ"א במנחם-אב	פרק ה. הלי מגילה וחנוכה.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ח.	מ"ע נט. ספר משנה תורה: הלכות מגילה וחנוכה.. בפרקים אלו. פרק א-ב.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
7.51	7.25.3	1.18	12.45	9.23	6.09	5.10	4.46	3.50	ו', י"ד במנחם-אב
7.50	7.24.3	1.18	12.45	9.23	6.10	5.11	4.47	3.51	ש"ק, ט"ו במנח"א
7.49	7.23.2	1.18	12.45	9.23	6.11	5.12	4.48	3.52	א', ט"ז במנחם-אב
7.48	7.22.1	1.18	12.44	9.24	6.11	5.13	4.49	3.54	ב', י"ז במנחם-אב
7.47	7.21.0	1.17	12.44	9.24	6.12	5.14	4.50	3.55	ג', י"ח במנחם-אב
7.45	7.19.9	1.17	12.44	9.24	6.13	5.14	4.51	3.56	ד', י"ט במנחם-אב
7.44	7.18.8	1.17	12.44	9.24	6.13	5.15	4.52	3.57	ה', כ' במנחם-אב
7.43	7.17.7	1.16	12.44	9.24	6.14	5.16	4.53	3.58	ו', כ"א במנחם-אב

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש
6:47	8:00	7:02	8:02	6:54	8:03	7:03	8:01	6:47	8:00
6:39	7:52	6:55	7:54	6:47	7:54	6:56	7:53	6:39	7:52

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

אין אמונה באחדות ה' ללא לימוד החסידות

האם יכול יהודי בימינו לסמוך על דברי הקדמונים שפירשו כי האמונה באחדות ה' אינה סותרת את היותו בעל גוף ותמונה? • כיצד יש ליישב את מחלוקת הרמב"ם והראב"ד? • לאחר שהתגלה לכול שהחסידות רק הוסיפה ביראת-שמים ובקיום המצוות - ברור שטעו אלו שפסקו נגד לימודה, ועבודת ה' יכולה להתקיים רק על-ידי לימוד החסידות • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

"יד ה'" "עיני ה'" "ותחת רגליו" וכיוצא בזה כפשוטם (שיש לו גוף), הרי זה כפירה באחדותו יתברך, "שאיך כייחודו אחד מן האחדים הנמצאים בעולם . . לא אחד כגוף שהוא נחלק למחלקות ולקצוות . . אילו היו אלוהות הרבה היו גופין וגויות .. ואילו היה היוצר גוף וגויה היה לו קץ ותכלית .. וכל שיש לגופו קץ ותכלית יש לכוחו קץ וסוף, ואלקינו ברוך שמו הואיל וכוחו אין לו קץ . . אין כוחו כוח גוף, והואיל ואינו גוף לא יארעו לו מאורעות הגוף כדי שיהא נחלק ונפרד מאחר, לפיכך אי אפשר שיהיה אלא אחד"².

ובהתאם לכך פוסק הרמב"ם בהלכות תשובה³: "חמשה הן הנקראים מינים . . והאומר שיש שם רבון אחד אבל שהוא גוף ובעל תמונה וכו'".

אבל הראב"ד השיג עליו, וזה לשונו: "למה קרא לזה מין, וכמה גדולים וטובים ממנו הלכו בזה המחשבה לפי מה שראו במקראות כו'".

א. בהמשך למוזכר . . אודות פנימיות התורה שהיא חלק בתורה, שכשם שהרמב"ם פוסק ש"האומר שאין התורה מעם ה' אפילו פסוק אחד אפילו תיבה אחת, אם אמר משה אמרו מפי עצמו, הרי זה כופר בתורה", ונקרא כו', כן הוא גם (מאותו טעם) בנוגע למי שמודה בכל חלקי התורה חוץ מחלק אחד בתורה, שנקרא כו' - ישנם כאלה שמתיראים ("זיי שרעקן זיך") מהתבטאות כזו, באומרם שמצינו גדולים וטובים שהיו סבורים כן! והמענה לזה - שעניין זה (ככל עניין) מובהר ("באוורנט") בכיוצא בו בנגלה דתורה (שבזה הכול מודים), כדלקמן.

ב. ובהקדמה:

היום מודים הכול - ללא חילוקי דעות - שלא שייך עניין של גשמיות אצל הבורא, שכן, גשמיות ובורא הם שני הפכים, ואם יפרש מישהו המקראות

(2) רמב"ם הל' יסוה"ת פ"א ה"ז.

(3) פ"ג ה"ז.

(1) חלק משיחה זו נדפסה (בקיצור) בלקו"ש חל"ה ס"ע 28 ואילך.

אמנם, לאחר שעניין זה (שמציאות של גוף היא בסתירה לעניין האחדות) הובהר והוסבר על-פי שכל,

- ומי שאינו בר-שכל, ילד קטן, לא דורשים ממנו מאומה, אבל מי שכבר נתגדל ונעשה בר-שכל, חייב הוא להשקיע בלימוד התורה כל כוח שכלו עד כמה שידו מגעת, כפסקידין רבינו הזקן בהלכות תלמוד תורה⁹ -

אזי מתבטלת ההתנצלות שבדברי הראב"ד, ושוב אין מקום לילך "בזו המחשבה", כיוון שהכול יודעים שזהו בסתירה לעניין האחדות.

ג. וככל הדברים האלה - כן הוא גם בנוגע ללימוד תורת החסידות:

ברורות שלפנינו, כאשר היו כאלה שחשבו שאין צורך בלימוד תורת החסידות ("מ'קען אויסקומען אן חסידות"), ולא עוד אלא שחששו שכתוצאה מלימוד תורת החסידות עלולים להתרחק וסוף-כל-סוף להתנתק מלימוד התורה וקיום המצוות כדבעי - לא היה נחשב הדבר כהיפך האמונה בכל התורה [כמו "האומר שאין התורה מעם ה' אפילו פסוק אחד כו'"], ועל אחת כמה וכמה חלק מסוים בתורה, משום שהתנגדותם לתורת החסידות לא היתה אלא בגלל הטעות שלהם שלא ידעו שזהו חלק בתורה, ולכן צעקו בכל עוז שאין חפצים בכך.

אמנם, בבוא הזמן שתורת החסידות נתפרסמה בכל העולם כולו, והכול מודים שזהו חלק בתורה וה"פלוגתא" אינה אלא אם לימוד זה שייך לכל ישראל, לרוב, למחצה, או למיעוט בלבד, אבל הכול מודים שזהו חלק בתורה, ומבינים על-פי שכל שאי-אפשר ללמוד גליא דתורה ללא סתים דתורה, כיוון שללא סתים דתורה אין קיום לגליא דתורה, כשם שאין קיום לגוף, "גופי תורה", ללא הנשמה, "נשמתא דאורייתא" (כלשון הזהר¹⁰) - אזי נחשבת ההתנגדות לתורת החסידות, חלק בתורה, ככפירה בכל התורה ח"ו, שזוהי מרידה ח"ו במלך

והאמת היא שניהם - הרמב"ם והראב"ד - צודקים בדבריהם:

כיוון שיהודי צריך להאמין ולידע ש"אלקה זה אחד הוא ולא שנים כו'", כמו שכתב הרמב"ם² ש"ידיעת דבר זה מצוות עשה שנאמר ה' אלקינו ה' אחד", הרי, אם מעלה על דעתו עניין הגורם שניות, היפך עניין האחדות (ה' אחד), הרי זה מינות ואפיקורסות (עניין של עבודה זרה). ולכן פוסק הרמב"ם ש"האומר .. שהוא גוף ובעל תמונה" - שמציאות של גוף, צורת הגוף וכוח גוף (ששייך בזה שינויים וכו'), הוא היפך האחדות האמיתית - נקרא "מין".

ומה שכתב הראב"ד ש"כמה גדולים וטובים ממנו הלכו בזו המחשבה לפי מה שראו במקראות כו'" - הרי זה משום שבאותו זמן היו רבים שלא הבינו שיש בכך סתירה לאחדות ה', והיו סבורים שאפשר ללמוד המקראות "יד ה'" "עיני ה'" כפשוטם (כפי שלומדים ב"חדר" עם ילד קטן) ולהאמין בתכלית בה' אחד, וכיוון שלדעתם אין זו סתירה לאחדות ה' (אף שלאמיתו של דבר טעות היא בידם), אי אפשר לקרותם בשם "מין"⁵.

- על-פי דין אי-אפשר להתחשב במחשבת וכוונת האדם, שהרי בית-דין אינו יודע מה נעשה בלב האדם, ואין לו לדיין אלא מה שענינו רואות⁷, "האדם יראה לעינים"⁸, ובמילא, אדם האומר ומכריז בגלוי דברים שתוכנם שניות בבוא יתברך, היפך האחדות, הרי זה בגדר של מינות; אבל, "ה' יראה ללבב"⁸, ובראותו שדברים אלו נאמרו מפני הטעות בפרט מסוים, ובדעתו ומחשבתו של האדם האומרם אין זה בסתירה לאחדותו יתברך, ולא עוד אלא שמסתייע בכך שיש לו במה להיאחז ("ער האט זיך אין וואס צו אנהאלטן"), כפי שנתפס בשכל הגשמי, ללא צורך להתייגע בהבנת דברים מופשטים - שייך שפיר לומר שלמעלה לא יחשב בגדר "מין".

(4) ואתחנן ו, ד.

(5) ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 79 ובהערה 33.

(6) ראה פסחים נד, רע"ב.

(7) סנהדרין ו, סע"ב. וש"נ. וראה גם שו"ת נוב"י או"ח

מהד"ק סל"ה.

(8) שמואל-א טז, ז.

(9) ראה פ"א ה"ד. פ"ב ה"ב.

(10) ח"ג קנב, א.

ב"מאור" שבתורה¹⁴ - להסביר להם הצורך וההכרח בלימוד תורת החסידות, שכן, ללא תורת החסידות, יכולים להיות יהודים כשרים, "מאמינים בני מאמינים"¹⁵, אבל יכולים להיות מאה ועשרים שנה בטעות, מבלי לדעת שכל ימיו לא ידע הפירוש האמיתי ב"ה' אחד", ולא ידע מהי "תורה אחת", ובמילא לא ידע גם מהו תפקידו האמיתי בתור "גוי אחד בארץ"¹⁶ (כפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמר שיצא לאור לקראת י"ט כסלו¹⁷).

מלכי המלכים הקב"ה!
ובדקות דקות - הר זה גם כפירה באחדותו
יתברך ח"ו:
איתא בזהר¹¹ "תלת קשרין אינון מתקשרן דא בדא, קודשא-בריך-הוא אורייתא וישאל, וכולהו דרגא על דרגא סתים וגליא", היינו, שהדרך להתקשרות ישראל עם קוב"ה היא על-ידי התורה: על-ידי גליא תורה מתקשרים עם גליא דקוב"ה, ועל-ידי סתים דאורייתא מתקשרים עם סתים דקוב"ה¹².

יכולים להיות יהודים כשרים, "מאמינים בני מאמינים", אבל... לחיות מאה ועשרים שנה בטעות, מבלי לדעת שכל ימיו לא ידע הפירוש האמיתי ב"ה' אחד...

וכשיסבירו זאת - ובכרכתו של רבינו הזקן בודאי יצליחו - ברור הדבר שסוף כל סוף יבינו כולם שצריכים ללמוד פנימיות התורה וילמדו פנימיות התורה, ואז - "מלאה הארץ דעה את ה'¹⁸".
וכאשר יגיעו להכרה זו, שאז תהיה האחדות של סתים דאורייתא עם גליא דאורייתא, ועל-ידיה גם האחדות של גליא דישאל עם סתים דישאל [שהסתים דישאל הוא תכלית הטוב, כמו שכתוב בתנ"ך¹⁹ ש"גם בשעת החטא היתה כאמנה אתו יתברך"], ועל-ידי זה גם האחדות עם גליא דקוב"ה וסתים דקוב"ה - אזי יהיה כן גם בנוגע ל"קץ" - שעם היותו עכשיו סתים, "לבא לפומיה לא גליא"²⁰, הרי,

ובמילא, כאשר מחלקים ומפרידים סתים דאורייתא מגליא דאורייתא, הרי ה"בכין" היוצא מזה הוא שגם בנוגע להקב"ה אומרים ש"דין הניין ל"¹³, גליא דקוב"ה בלבד ("פון גליא דקוב"ה האלט ער" = מגליא דקודשא-בריך-הוא הוא מרוצה...), ובנוגע לסתים דקוב"ה מתייחסים באופן אחר ח"ו - היפך "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד"⁴, אחדות אמיתית, שלא שייך לחלק ח"ו בין גליא לסתים.
ונמצא, שהחלוקה בין גליא לסתים באורייתא ש"מתקשר ביה בקוב"ה", היא, בדקות דקות בגדר התואר שכותב הרמב"ם בפסק-דין הנ"ל בנוגע לאמונה באחדותו יתברך!

ד. אלא מאי, הטענה היא שישנם גדולים וטובים שלא יודעים מזה - גדולה הרחמנות עליהם ("איז אויף זיי א געוואלדיקע רחמנות") שלא ראו מאורות!

וכיוון שכן, מצווה על כל אחד ואחד להאירם

14) ראה פתיחתא דאיכ"ר ב ובפי' יפה ענף שם. ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז ובפי' קה"ע שם.
15) שבת צז, א.
16) שמואל"ב ז, כג. ועוד.
17) ד"ה כל המאריך באחד תרפ"ו (נדפס בסה"מ קונטרסים ח"ג ע' ה ואילך. ולאח"ז בסה"מ תרפ"ו ע' קנא ואילך).
18) ישע"י יא, ט. וראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ט. הל' מלכים בסופו.
19) ספכ"ד.
20) זו"ח בראשית ה, א. וראה ג"כ זח"א רנג, א. סנהדרין צט, א ובפרי"ש.

11) שם עג, א (וראה סה"מ תרנ"ז ע' כח בשוה"ג).
12) ראה גם תורת מנחם - התוועדויות ח"ב ע' 273. וש"נ.
13) לשון חז"ל - ב"ר פ"ג, ז.

גזירות דרבנן - אף שכולם נתקנו מפני הטעם, מכל מקום, יש גזירות שבהם פרסמו חכמים טעם הגזירה, ויש גזירות שבהם לא פרסמו חכמים טעם הגזירה.

והטעם שלא פרסמו חכמים טעם הגזירה - דלכאורה: כיוון שמדובר אודות גזירה שהציבור יכול לעמוד בה ושהרי "אין גוזרים גזירה על הציבור אלא אם כן רוב ציבור יכולין לעמוד בה"²⁴, ויש טעם לגזירה, אם כן, מה ראו חכמים שלא לגלות הטעם? - משום שאילו היו מפרסמים טעם הגזירה, הרי, אם יתבטל הטעם תתבטל הגזירה, ולכן לא פרסמו הטעם, כדי להבטיח את קיומה של הגזירה ללא-תלות בטעם²⁵.

ונמצא, שגזירה שנתפרסם טעמה, כשבטל הטעם, אזי בטלה הגזירה, ובוה גופא - כשבטל הטעם רק לאחר זמן, יש מקום שיישאר הדבר בגדר מנהג, בגדר ד"שויה אנפשיה", וכיוצא-בזה, אבל כשמתברר שהטעם בטל מעיקרו, משום שהיה מבוסס על עדות שקר וכיוצא-בזה, אזי אין מקום כלל לקיומה של הגזירה, כיוון שמלכתחילה היתה בדרך טעות.

ז. ומזה מובן גם בנוגע לענייננו:

החל מזמנו של הבעל-שם-טוב - טענו החסידים בפשיטות גמורה שדרך החסידות היא הדרך העולה בית א"ל, והיא הדרך "לתקן עולם במלכות שד"²⁶, להמשיך ולגלות "מלכות שד"י" בעולם הזה, כפי שיתגלה בפועל ובשלימות בביאת המשיח.

וכאשר באו אלה - שקראו את עצמם בשם "מתנגדים"²⁷ - שחששו מדרך זו (מאופן הלימוד, מאופן התפלה וכו') והחליטו לגזור גזירה שאין לילך בדרך זו - היו יכולים לעשות זאת באחד משני האופנים שבגזירות דרבנן: אופן הא' - לגזור גזירה שאין לילך בדרך זו מבלי לפרסם טעם הדבר (שיישאר כחשאי), ואופן הב' - לפרסם הגזירה יחד

כאשר יחברו למטה הסתים עם הגליא, יהיה כן גם למעלה, שה"קץ" יומשך מסתים לגליא, ובמילא תבוא הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו במהרה בימינו ממש.

* * *

ה. בהמשך²¹ למדובר לעיל אודות לימוד החסידות - יש להוסיף ולהבהיר:

עדיין ישנם כאלה והם אמנם הולכים ומתמעטים, ברוך השם, אבל עדיין נשארו קצת מהם שראו שראשון מדברים עמם אודות לימוד החסידות - טוענים הם שצריכים להתנהג באופן ד"נהרא נהרא ופשטיה"²².

כל חוג - טוענים הם - צריך לילך לאורם של גדולי-ישראל שנתקבלו אצלו בתור פוסקים. ובמילא, מבלי להיכנס לשקלא-וטריא להכריע בין ראשוני וגדולי האחרונים מי מהם גדול ממי, הרי, כשם שכאן הולכים לפי שיטת ופקודת רבינו הזקן, באותה מדה מוכרחים הם ("זיי זיינען געבונדן") - ללא נפקא-מינה כיצד מתקבל הדבר בשכלם הם - לציית לאלה שקיבלו על עצמם בתור פוסקים.

וכיוון שפלוני בן פלוני - שאותו קיבל בתור פוסק - פרסם בשעתו פסק-דין שבו קבע שדרך החסידות היא ליחיד סגולה בלבד, וגזר גזירה שלא לעסוק בתורת החסידות - שוב אינו צריך לקבל את השיטה של תורת החסידות. והמענה לזה - מובהר גם הוא בנגלה דתורה²³, כדלקמן.

ו. ובהקדמה:

(21) (בסרט ההקלטה חסרה התחלת השיחה, ומהקטע הראשון שלפנינו נראה ש)דובר אודות הענין ד"פרה בשלום נפשי", שצ"ל באופן של שלילת מלחמה ברוחניות, שיש צד שכנגד וצריכים ללחום עמו (לא בידים, אבל) ע"י שקו"ט בשכל, אבל אעפ"כ, כשישנו ענין שמבלבל משהו, אין ברירה ומוכרחים ללחום בזה.

(22) חולין יח, ב. וש"נ.

(23) ע"ד האמור לעיל ס"ט (בגוף השיחה).

(24) ע"ז לו, סע"א. וש"נ.

(25) לשלימות הענין - ראה שיחת ש"פ וישב ס"ב ואילך (לקמן ע' 221 ואילך). וש"נ.

(26) נוסח התפלה "ועל כן נקוה".

(27) ראה גם תורת מנחם - התוועדויות ח"ב ע' 78. וש"נ.

עם הטעם.

וכאן רואים את ההשגחה פרטית שבדבר - שכאשר פרסמו את הגזירה נגד לימוד תורת החסידות והנהגה בדרכי החסידות, פרסמו מיד באותו מעמד גם את טעם הגזירה - "שוכרו בצדו" - החשש שדרך החסידות עלולה לגרום לתוצאות שכללותם הוא הניתוק ח"ו מתורה ומצוות. ובמילא, חל על זה הפסק־דין בנגלה דתורה שכאשר בטל הטעם, ובפרט כשבטל מעיקרא, בטלה הגזירה ואין לה קיום כלל: כיום, כשעברו 150-200 שנים לקיומה של

ויש לומר, שזהו גם הביאור בדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר באחת משיחותיו²⁸, שאלה שבשעתם לא הסכימו לשיטת החסידות, הנה עכשיו, בהיותם בארצות החיים, בעולם האמת, שמכירים את האמת לאמיתתה, מתחרטים הם ביותר על זה, ומצטערים ביותר כאשר מישוהו (בעלמא דיין) מזכיר אותם ולא רק אם סומך עליהם להתנהג כן, אלא אפילו אם רק מזכיר אותם כמי שהתנגדו לתורת החסידות, ואינם רוצים שיקרא שמם על העניין הזה - כיוון שאגלאי מילתא שמלכתחילה לא היה מקום להתנגדות וגזירה על תורת החסידות.

אלה שבשעתם לא הסכימו לשיטת החסידות, הנה עכשיו, בהיותם בארצות החיים, בעולם האמת, שמכירים את האמת לאמיתתה, מתחרטים הם ביותר על זה

ט. המורם מכל האמור לעיל:

כבר יצא במופת חי - לאחרי 150-200 שנים לקיומה של דרך החסידות - שלימוד תורת החסידות והנהגה בדרכי החסידות מהווים תוספת כוח בעבודת השם יתברך, בלימוד התורה וקיום המצוות, ולא עוד אלא שלימוד התורה וקיום המצוות הם פרטים בעבודתו יתברך, ותכלית הכוונה של כל פרטי העניינים היא - כדברי משה רבינו המפורשים בקרא²⁹: "ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה (כל המצוות, כולל גם מצוות תלמוד תורה) ליראה את ה' אלקינו" - שעניין זה נעשה על-ידי לימוד תורת החסידות³⁰.

הכול מודים שתורת החסידות היא חלק בתורה, ולא עוד אלא שהיא הפנימיות של כל התורה כולה, ובמילא, אלה שלומדים גליא דתורה ואינם רוצים ח"ו ללמוד סתים דתורה, חלים עליהם דברי הזהר³¹ שמתבטא בחריפות ("א געוואלדיקער ווארט") נגד אלה שלומדים סיפורי התורה כסיפורים בעלמא

דרך החסידות, לאחרי שרואים במוחש שתורת החסידות דרכי החסידות ומנהגי החסידות מביאים תוספת כוח בעבודת השם יתברך, בלימוד התורה וקיום המצוות - לא זו בלבד שאין מקום לקיומה של הגזירה כיום, אלא יתירה מזה, אגלאי מילתא מלמפרע שמלכתחילה לא היה מקום לגזירה זו, ובמילא הרי היא בטלה ומבוטלת מעיקרא, שכן, מלכתחילה היתה בדרך טעות - בגלל עדות שקר כו', ככל פרטי העניינים שנעשו על-ידי מחרחרי-ריב, החל מהמחרחרי-ריב העיקרי - הס"מ... שלא היה יכול לסבול התגלותה של תורת החסידות, ועשה כל הבלבול כו'.

ח. על-פי זה מובן שאין מקום לטענה האמורה ש"נהרא נהרא ופשטיה":

כאשר מישוהו טוען שאין ענינו להכריע ולפסוק מי מגדולי-ישראל גדול יותר, אלא, כיוון שקיבל על עצמו בתור פוסק את פלוני בן פלוני שהתנגד בשעתו וגזר נגד תורת החסידות, מוכרח הוא לילך בדרכיו - צריך לידע שפלוני בן פלוני פרסם את הגזירה בטעמה, וכיוון שנתברר שהטעם היה בטל ומבוטל מעיקרו, אזי הגזירה בטלה ומבוטלת מעיקרה.

28 שיחת ליל כ' כסלו תרצ"ג ס"כ (לקו"ד ח"א מז, א).

29 ואתחנן ו, כד.

30 ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"ב. אגרות-קודש כ"ק

אדמו"ר חכ"ג ס"ע עט ואילך. ע' רפא. ועוד.

ללא התוכן הפנימי המוסתר בהם, שמחשיבים את הלבוש (הסיפור) לגוף הדבר.

ויתירה מזה - כמוזכר לעיל (ס"ג) שעל-פי מאמר הזהר "תלת קשרין מתקשרן דא בדא, קוב"ה אורייתא וישראל, וכולהו דרגא על דרגא סתים וגליא", נמצא, שמי שמחלק בין סתים לגליא באורייתא, הרי זה כמו שמחלק בין סתים לגליא בקוב"ה, שזהו היפך אחדותו יתברך האמיתית, ובמילא - על-פי המבואר במאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שנדפס לי"ט כסלו¹⁸ - הרי זה (בדקות דרקות) עניין של עבודה זרה!...

- האמת היא שיהודי אינו שייך לעבודה זרה, כמבואר בתניא³¹ שנקודת האמונה היא בשלימות אצל כל אחד ואחד מישראל, אלא שיתכן שהיא אצלו בבחינת שינה ואינה פועלת פעולתה בנוגע להנהגה במחשבה דיבור ומעשה (כל זמן שלא בא לידי ניסיון בדבר אמונה), אבל גם אז נמצאת היא בשלימות, וצריכים לעזור לו לגלותה מן ההעלם אל הגילוי; אך כאשר מתגלית נקודת האמונה, הרי זה פועל גם בנוגע להנהגה במחשבה דיבור ומעשה - "למסור נפשו אפילו שלא לעשות רק איזה מעשה לבד נגד אמונת ה' אף שאין פיו ולבו שווין רק לכו שלם

באמונת ה'³².

ומזה מובן גם בנוגע לענייננו:

יש להסביר ולהדגיש מלכתחילה שמדובר כאן אודות עניין של אמונה - "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" - שכשם שסתים וגליא דקוב"ה כולא חד, כך סתים וגליא דישראל כולא חד, וסתים וגליא דתורה כולא חד, ואי אפשר לחלק ביניהם, כך, שמי שרוצה גליא צריך גם סתים.

וכשיפעלו אצלו עניין זה - ומה הפירוש "לפעול"? - לגלות אצלו את נקודת האמונה שתבוא מן ההעלם אל הגילוי - אזי יתבטא הדבר גם בהנהגה בפועל במחשבה דיבור ומעשה, שיתחיל לילך בדרך החסידות, כלומר, לא זו בלבד שלומד תורת החסידות, אלא גם מתנהג בדרכי ומנהגי החסידות, כולל ובמיוחד בעניין העיקרי שהוא תכלית כוונת תורת החסידות - לשנות טבע מדותיו³³, ונעשה יהודי כפי שיהודי צריך להיות ("ער ווערט א איד ווי א איד דארף זיין").

(מהתוועדות י"ט כסלו ה'תש"ב. ב. תורת מנחם - התוועדות) תשי"ב ח"ג (ד) עמ' קפורקצג, בלתי מוגה)

32) תניא שם ספי"ט.

33) ראה לקו"ד ח"א נו, א.ב. אגרות קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' תנח ואילך.

31) פי"ח.יט.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

תפילת משה נצחית ותתקיים לעתיד

אילו זכו היתה תפילת משה מתקיימת

על-פי הכלל שהתורה היא נצחית ותורה מלשון הוראה, כל העניינים בתורה הם נצחיים לעולם ועד, ונותנים הוראות נצחיות לבני-ישראל בכל זמן ובכל מקום - מתעוררת השאלה: מהי ההוראה נצחית מ"ואתחנן אל ה'", תפילת משה לקב"ה להיכנס לארץ, תפילה ובקשה שלא נתקיימה אז, ובמילא הרי זה לכאורה בגדר ד"מאי דהוה הוה"?

והביאור בזה: מובן ופשוט שתפילתו של משה קיימת כל הזמן בתוקף ובודאי אף תקיים, במכל שכן מתפילתו של כל צדיק וּבמכל שכן מזה ש"צדיק גוזר והקב"ה מקיים", על אחת כמה וכמה תפילתו של משה רבינו (שאפילו מעשה ידיו הם נצחיים, על אחת כמה וכמה תפילתו לה), ובפרט שמשה התפלל על זה תקט"ו (כמניין "ואתחנן") תפילות.

אילו זכו הייתה תפילת משה מתקיימת בשעתו, והוא היה מכניס את בני-ישראל לארץ-ישראל, ובונה את בית-המקדש, ואזי היה זה בית נצחי, בגאולה הנצחית - הגאולה שלימה, כמבואר בספרים. מפני סיבות שונות הרי תפילת משה בשעתה לא נתקיימה בפועל בעולם הזה הגשמי (בגלל הגזירה שהייתה אז שמשה צריך להישאר עם בני דורו במדבר), אבל להייתה תפילה של משה (ועוד תקט"ו תפילות) בוודאי תתקיים, אלא אחר-כך - בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, ש"גואל ראשון (משה) הוא גואל אחרון", והוא מכניס את כל בני-ישראל לארץ-ישראל, בגאולה שאין אחריה גלות, ובכניין בית-המקדש השלישי, בית נצחי.

ומכל האמור יוצא, שתפילתו של משה קיימת לעולם ופועלת פעולתה, רק לא בזמן ההוא, אלא לאחרי זמן - כשתבוא הגאולה נצחית, ומשה - גואל ראשון הוא גואל אחרון - מכניס את כל בני-ישראל לארץ-ישראל.

...ומכאן ישנו גם הלימוד לדורות - בנוגע לאתפשטותא דמשה בכל דור ודור, עד משה שבדורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ועל דרך זה בנוגע לבחינת משה שישנו בכל יהודי - שמבלי הבט על התפילות ובקשות שהיו עד עתה, צריכים עוד פעם ושוב להתפלל ולבקש מהקב"ה "עד מתי"...

והדבר בטוח שהתפילה ובקשה מתקיימים, ותיכף ומיד ממש - ובאופן ד"מתנת חנם" ("ואתחנן", "אין חנון בכל מקום אלא לשון מתנת חנם"), שלא בערך להעבודה - באה הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, "גואל ראשון הוא גואל אחרון", וכל בני-ישראל הולכים לארץ-ישראל בגאולה הנצחית, ויורד למטה בית המקדש השלישי שעומד מוכן ובנוי למעלה.

עניין זה מתחזק יותר בעמדנו עכשיו. . שזמן זה ומקום זה הרי הם זמן ומקום הכי מסוגלים לביאת משיח צדקנו.

ובפשטות - שיהודי מאמין באמונה שלימה שמשח צדקנו, "מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כו", ובתור "משיח ודאי" (על-ידי זה ש"עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקיבץ נרחי-ישראל") - נכנס כעת ממש לבית-הכנסת, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, הוא מוליך את כולם בתוך כלל-ישראל לארץ הקודש, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי.

...ועל אחת כמה וכמה. . חמשה עשר באב כשקיימא סיהרא באשלמותא דכל חודש אב, וישראל דומין ומונין ללכנה, והם עתידים להתחדש כמותה.

(תורת מנחם - התוועדויות' תנש"א כרך ד, עמ' 91-94)

לימוד תשב"ר גדול יותר

מדוע אין מבטלין תשב"ר לבניין המקדש? התשובה פשוטה: ילדי- ישראל אכן עוסקים בבניינו" • הצלחת בניין המקדש שאכן תשרה בו שכינה כראוי; בניין נשמת המקדש - תלוי בלימוד הילדים • עם זה, לימודם צריך להיות כזה שיהיו חזורים בו - בדברי תורה - בכל עת, בשכבם ובקומם • רשימה שנייה

לפעול (בלימוד?) באופן של "כדבעי ליה למיעבד", עליו לבצע את משימתו.

מנוחה מאויבים על-ידי לימוד תשב"ר

בהתוועדות כ"ף מנחם אב תשל"ו (שיחות קודש תשל"ו כרך ב' עמ' 599 ואילך; הדברים הוגהו לאחר-מכן לשם פרסום באחד מכתבי העת התורניים (אולי "המאור") ונדפסו גם ב'לקוטי שיחות' כרך כד עמ' 423 ואילך) דיבר הרבי על כך שדברי דוד המלך "מפי עוללים ויונקים יסדת עז להשבית אויב ומתנקם" נסוכו (ברוח הקודש) גם לעניין בית-המקדש.

כיצד? יש תנאי לבניין בית-המקדש: "והניח לכם מכל אויביכם מסביב וישבתם בטח", ודבר זה מתאפשר רק בשעה שילדי-ישראל לומדים תורה. ובאמת - הוסיף הרבי - גם כשחרב בית-המקדש יש בקרב כל יהודי "בית-מקדש" רוחני ("כל יהודי, גדול וקטן, משכין ומשרה את קדושת הקב"ה על עצמו ועל נפשו ובכך הוא "בית מקדש" רוחני") וגם "בית מקדש" רוחני זה זקוק, לצורך קיומו להשבתת האויב ומתנקם ולכן יש צורך

ממאמר חז"ל "אין מבטלין תשב"ר אפילו לבניין בית-המקדש" - הסביר הרבי בהתוועדות יו"ד בשבט תשל"ט ('שיחות-קודש' תשל"ט כרך ב' עמ' 22) - נמצא שזהו עניין הנעלה יותר מבניין בית-המקדש: הגע עצמך:

בית-המקדש כולל את קודש הקדשים, ואדרבה לדעת הרמב"ן "עיקר החפץ במושכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון", הרי קודש הקדשים עיקר בית-המקדש. ואפילו לדעת הרמב"ם ש"עיקר עניינו של בית-המקדש הוא "להיות מקריבים בו הקרבנות" הרי הקרבנות עולים למעלה דרך קודש הקדשים..

ועם כל זה קבעו חז"ל שלימוד התורה עם תינוקות של בית רבן, נעלה מבניין בית-המקדש שכן זה פועל את העניין של משיח (וכמאמר חז"ל בסוגיא במסכת שבת לפני זה "אל תגעו במשיחי - אלו תינוקות של בית רבן" (וראה גם רשימה קודמת)); זה פועל את בניין בית-המקדש וקודש הקדשים; וזה פועל את הדירה לו יתברך בעולם הזה!

ברם מן הראוי להדגיש, שאחרי שהילד עבר את הגיל דתינוקות - של תשב"ר - ואוחז כבר בדרגה נעלית יותר של לימוד התורה, שאז הוא מצווה

ב"מפי עוללים".

אי השתתפותם של הקטנים בבניין בית-המקדש לא זו בלבד שלא תעכב (חסו־שולום) את בנייתו של בית-המקדש בזמן, אלא להפך, לימוד תשב"ר מסייע להצלחת הבנייה שתיעשה על-ידי יהודי שני או שלישי, ושתבצע בזריזות גדולה, ובאופן של "מקדש אד' כוננו ידך", "שתשרה שכינה במעשה ידיכם".

וכאן הגיע הרבי להלכה ש"אין מבטלין תשב"ר אפילו לבניין בית-המקדש". כלומר, למרות שהכול, גם אנשים וגם נשים, חייבים לעסוק בהקמת בית-המקדש ובדאגה לקיומו - הרי ילדי-ישראל הלומדים תורה צריכים להמשיך ללמוד תורה ולא לעסוק בכך.

בשבתך בביתך . .

— חדרים בדברי תורה

בהתוועדות כ"ף מנחם אב תשל"ט (שיחות קודש תשל"ט כרך ג' עמ' 519-518) הציג הרבי שאלה:

בית-המקדש הוא המקום שבחר ה' מכל העולם, שבו יהיה "איזה בית אשר תבנו לי ואיזה מקום מנוחתי", שם דירתו של ה' כביכול, ושם מקום מנוחתו (ככל הפרטים שנמנו בתפילת שלמה (מלכים-א ח, יב ואילך). דברי הימים-ב' קאפיטל ו). ואם-כן, לכאורה, כיצד ייתכן לומר שלא ייקחו את התשב"ר לבניית בית-המקדש, למרות שהדבר יכול לעכב ח"ו את הבניין?
כהקדמה להסבר הבהיר הרבי:

כשבונים בית-המקדש נדרשת הצלחה שאכן זהו "מקדש אד' כוננו ידך", כלומר שביית-המקדש ייבנה, יחזיק מעמד ויהיה לו קיום בהתאם לרצון ה', כפי הנדרש ל"מקום מנוחתו" וכדמצינו במשכן (אשר "משכן אקרי מקדש") שלאחרי כל ההכנות - נדרשה תפילת משה שיהיה "ויהי נועם ה' אלקינו עלינו, יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. הרבי הבהיר, שכדי שבניין הבית יהיה באופן נעלה יותר, יותר ממה שהדבר היה יכול להיות לו התשב"ר היו נוטלים חלק בבניין כפשוטו - הרי זה על-ידי לימודם!

אלא שכאן הדגיש הרבי:

מדובר בלימוד בהתאם לרצון ה' שה' ושיננתם לבניך" הוא באופן כזה שלאחר-מכן נמשך הדבר ב"ודיברת בם - בדברי תורה", שענייני התורה הם אלו המדוברים בינם לבין זולתם, עד שהם נהפכים לחלק בלתי-נפרד מוחייהם. ש"בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך", מדברים הם בדברי

ונשאלת השאלה: מדוע? הרי אין דבר גדול ונשגב יותר מבניין בית-המקדש, שעליו נאמר כי "משם יוצאת אורה", וכן נאמר עליו כי יש בו "עדות לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל", מדוע אם-כן, לא יעסקו גם ילדי-ישראל בבניינו? התשובה - משיב הרבי - היא פשוטה. ילדי-ישראל אכן עוסקים בבניינו, בעצם לימוד התורה שלהם. הרי רק בהבל פיהם הם משביתים אויב ומתנקם, ובכך הם מאפשרים את המנוחה ואת השלום, כדי שיהיה אפשר לבנות את בית-המקדש (כפי האמור לעיל שאפשר לבנות את בית-המקדש רק כאשר "הניח לכם מכל אויביכם מסביב").

לימוד התינוקות מסייע לבניין בית-המקדש

בקין תשל"ו (שיחות קודש' תשל"ו כרך ב' עמ' 437) דיבר הרבי בהרחבה על מעלתם של ילדי-ישראל ו"מפי עוללים". זה היה בקשר עם אמירת י"ב הפסוקים.

הסביר הרבי שמאמר חז"ל שאין מבטלין תשב"ר אפילו לבניין בית-המקדש, יש הוכחה לכך ש: א) תשב"ר בלימודם פועלים יותר מבניין בית-המקדש, ויתר על כן ב) הם מייסדים את בית-המקדש שיוכל לעמוד על מכונו.

ביאור הדברים: הרי "מפני חטאינו" חרב בית מקדשנו, ובשעה שיש הבל תשב"ר, הבל שאין בו חטא, היינו אין בו חיסרון, פועל הדבר יותר מבניין בית-המקדש. ואדרבה, זה גופא פועל את בניין בית-המקדש.

דוגמה לעניין זה הוא מתן-תורה, שמה שפעל לשכנע, כביכול, את השם-ייתברך שתהיה נתינת התורה לישראל, הוא על-ידי אמירתם של בני-ישראל "בנינו ערכים אותנו".

- קודש' תש"מ שם עמ' 860, 891):

הייתכן שתשב"ר הנקראים "משיח" לא יעסקו בבניין בית־המקדש [שעליו נאמר "בנה בניתי בית זבול לך מכוון לשבתך עולמים"] - אשר כפסק־דין הרמב"ם נבנה על־ידי משיח ("בנה בית־המקדש במקומו") - ולא יטלו חלק בבניינו? וביאור הדברים:

מכיוון שהפסק־דין "אין מבטלין תשב"ר כו", הוא פסק־דין של תורת חסד מובן אפוא שעל־ידי לימוד תורה של תשב"ר, הנה לא זו בלבד שאינם מפסידים את מצוות בניין בית־המקדש אלא זה גורם לכך שהם בונים את בית־המקדש.

ופירוש הדבר:

אצל תשב"ר מיתווסף ענין נעלה יותר, נטילתם חלק בבניין בית־המקדש אינה על־ידי שבונים בפועל - אלא שבאמצעות לימוד התורה שלהם בונים הם את "נשמת" בית־המקדש.

וענין זה נפעל על־ידי לימוד התורה בכלל, והלכות בפרט, כאמרת חז"ל "משחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד", על אחת כמה וכמה כשמדובר ב"הלכות בית הבחירה" (שבכך מעלה כפולה: לימוד הלכות, וענייני בית־המקדש - שעליהם נאמר "כאילו הם עוסקין בבניין הבית").

לימוד שאין בו חטא...

לסיים נצביע על "חידוש" מיוחד (ב'תורת מנחם' כרך יא עמ' 140) - שהעניין של "הבל שאין בו חטא" שבתשב"ר, אינו בהכרח כתינוקות דווקא, אלא יכול להיות גם בגדולים:

כאשר לימוד התורה הוא באופן שמופשטים ("מען איז אויסגעטאן") מכל ענייני העולם - אזי הלימוד הוא "הבל שאין בו חטא", כיוון שאין ללומד שייכות עם חומרות העולם.

וראה את מה שנתבאר ב'הערות התמימים ואנ"ש' כפר חב"ד גיליון י"א ניסן תשס"ח עמ' 182-183.

תורה. שוכב הוא לישון עם אמירת "שמע ישראל" (פסוק מן התורה), מתעורר בבוקר משנתו ומיד מתכוון לאמירה שוב של "שמע ישראל!"

לימוד הרמב"ם - גם לילדים!

חידוש גדול חידש הרבי. בשנת תשל"ו מעורר הרבי לראשונה על לימוד בענייני "בית הבחירה" וכו' בימי בין המצרים - הכולל את לימוד הלכות בית הבחירה לרמב"ם.

והנה "מהפך":

בעוד הביתי־יוסף (בפירושו לטור אורח חיים סימן ג' ד"ה ונראה) מעיד "שהעולם נוהגים.. מפני שאינם מעיינים בדברי הרמב"ם בהל' בית הבחירה אלא חד או תרי ברא" (אך בעצמו מוסיף: "והנכון ליוזר כדברי הרמב"ם ז"ל שהוא עמוד ההוראה"), הנה הרבי יוצר תקדים שאנשים נשים וטף יעסקו בלימוד הלכות בית הבחירה.

הנה דברים שאומר הרבי בשבת־קודש פרשת מטות מסעי תש"מ ('שיחות קודש' תש"מ כרך ג, עמ' 658):

מכיוון שאצל תינוקות ישנה המעלה ד"הבל שאין בו חטא" ילמדו גם הם בימים אלו את הלכות בית הבחירה.

אשר בלימוד הלכות בית הבחירה דקטנים יש עוד מעלה יתרה על לימוד הגדולים:

הגמרא אומרת ש"אין מבטלין תשב"ר אפילו לבניין בית־המקדש", אשר ההסברה בכך היא - שלימוד תשב"ר נעלה הוא מבניין בית־המקדש.

אולם כשהילדים ילמדו הלכות בית הבחירה תהיה בכך מעלה כפולה ("יהיו אפוא שתי המעלות"): תהיה בידם המעלה דבניית בית־המקדש, על־ידי הלימוד והעסק ב"צורת הבית ותכונתו ומוצאו ומובאו וכל צורתיו וגו'", שעל זה קבע ה' "אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבניין הבית"; ויחד עם זה תהיה בידם המעלה שמגיעים למעלה מבניין בית־המקדש, בשל עיסוקם בתורה ללא ביטול לימוד תורה.

נוסף לדברים הוסיף הרבי בשבת פרשת עקב כ"ף מנחם אב ובמוצאי השבת תש"מ ('שיחות

ענפיו מועטין ושורשיו מרובין

כל שמעשיו מרובין מחכמתו למה הוא דומה, לאילן שענפיו מועטין ושורשיו מרובין, שאפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו, אין מזיזין אותו ממקומו, שנאמר והיה כעץ שתול על פלגי מים ועל יובל ישלח שרשיו גו' (פרק ג, משנה יז)

...הנה כשם שבאילן למעלה יש שורש וענף, כך גם באדם התחתון אמרו רז"ל שורש זו נשמה וענף זה הגוף, ובפרטיות יותר הנה בהנשמה גופא יש בחינת שורש וענף, והיינו, שהנשמה המתלבשת בגוף היא בחינת ענף, ועצם הנשמה היא בחינת שורש. שהרי ידוע שלא כל הנשמה מתלבשת בגוף, וראיה לזה, שהרי אמרו רז"ל שמלאך בשליש העולם עומד, ומזה מובן במכל שכן בנוגע לנשמה שהיא למעלה ממלאך, שהגוף אינו יכול להכיל את עצם הנשמה, ומה שמתלבש בגוף הרי זה הארת הנשמה בלבד, אבל עצם הנשמה נשארת למעלה. דהנה אמרו רז"ל חמישה שמות נקראו לה נפש רוח נשמה חיה יחידה, הנה בחינת נפש-רוח-נשמה מתלבשים בגוף, אבל בחינת חיה-יחידה נשאר למעלה. וזהו ענין שורש וענף הנשמה, ענף היינו בחינת נפש-רוח-נשמה, ושורש היינו בחינת חיה-יחידה. והענין בעבודה הוא, שהעבודה על-פי טעם ודעת שהיא מצד בחינת נר"נ, היא בחינת ענף, והעבודה דרעותא דליבא שלמעלה מטעם ודעת שהיא מצד בחינת חיה-יחידה, היא בחינת שורש. והנה בכדי להמשיך משרשא ועיקרא דאילנא, הרי זה על-ידי מעשה המצוות. דהנה אמרו רז"ל כל שמעשיו מרובין מחכמתו למה הוא דומה, לאילן שענפיו מועטין ושורשיו מרובין, שאפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו, אין מזיזין אותו ממקומו, שנאמר והיה כעץ שתול על פלגי מים ועל יובל ישלח שרשיו גו', מה שאין כן כל שחכמתו מרובה ממעשיו שאז הרי זה היפך הדברים. ונמצא, שמעשה הוא בחינת שורש, וחכמה הוא בחינת ענף, והיינו, שעל-ידי המעשה מגיעים לבחינת השורש. וצריך להבין, הרי חכמה היא בחינת גילוי, מה שאין כן מעשה היא העשייה בפועל בלבד שאין בה גילוי, ואין אפשר שהמשכת השורש היא על-ידי מעשה דווקא, שדווקא כאשר מעשיו מרובין מחכמתו אזי ממשיך בחינת השורש, שמחזק גם את גוף האילן, ועד שגם גופו וענפיו אי אפשר להזיז ממקומו מצד החיזוק שנעשה בהם על-ידי השורש. [. .] ועל-פי זה יובן מאמר רז"ל כל שמעשיו מרובין מחכמתו דומה לאילן שענפיו מועטין ושורשיו מרובין, שאפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו, אין מזיזין אותו ממקומו, לפי שעל-ידי מעשה המצוות בדרך קבלת עול הרי הוא מגיע לבחינת שרשא דאילנא, שהוא בחינת הכתר ובחינת תענוג הפשוט. ובעבודת האדם הוא בחינת רעותא דליבא שלמעלה מטעם ודעת שמצד גילוי בחינת חיה יחידה, שלכן אין כל הרוחות שבעולם יכולים להזיזו ממקומו, לפי שגילוי חיה-יחידה הוא גם בבחינת הנפש-רוח-נשמה, שעל-ידי זה מתחזקים גם גוף וענפי האילן שאין יכולים להזיזו, והיינו שהמצוות נותנים חיזוק גם בתורה. וזהו גם כן מה שכתוב ועל יובל ישלח שרשיו, דיוכל הוא מלשון הובלה והמשכה, שנמשך בחינת שורש האילן גם בגוף וענפי האילן.

(תורת מנחם התוועדויות' תשי"ט חלק א' (כד) עמ' 201-205 - בלתי מוגה)

פרשת ואתחנן

אתה החלות להראות את עבדך את גדלך . . אעברה נא (ג,כד-כה)

מבואר בחסידות שכשם שקריעת ים-סוף היתה הכנה למתן תורה, כן גם לעתיד, כהכנה לגילוי סודות התורה, יהיה "והניף ידו על הנהר" (ישעיה יא).
זהו שרמזו הכתוב:

"אתה החלות להראות את עבדך את גדלך" - "גדלך" רומז לקריעת ים-סוף, כמאמר רז"ל (ברכות נח) "הגדולה זו קריעת ים-סוף". ועל זה התפלל משה רבנו, שכשם שזכיתי שקריעת הים היתה עליידי, כן אזכה שגם "והניף ידו על הנהר" יהיה עליידי, "אעברה נא".

(אור התורה דברים עמ' קיב)

עלה ראש הפסגה (ג,כו)

לא נענה אלא בתפילה, שנאמר אל תוסף דבר אלי וסמין ליה עלה ראש הפסגה (בדבר תפילה זו נתרציתי להראותך אותה, רש"י) (ברכות לב)

מי שתורתו אומנותו פטור מן התפילה (שבת יא), ואין לך אדם שתורתו אומנותו יותר ממשה. מדוע אם-כן היה משה זקוק לתפילה?
אלא שני סוגים יש בתפילה - תפילה רגילה, שהיא חיוב בכל יום, ותפילה שמטרתה לבטל גזירה רעה. מי שתורתו אומנותו פטור מן הסוג הראשון של תפילה, אבל גם הוא זקוק לתפילה כדי לבטל גזירה רעה.

(אור התורה דברים עמ' קלו)

ועתה ישראל (ד,א)

השם ישראל מורה על ניצחון במלחמה, "כי שרית עם אלוקים ועם אנשים ותוכל" (וישלח לב). דווקא בזמן הזה נקראת הנפש האלוקית "ישראל", על שם ניצחונה על הנפש הבהמית; ואילו לעתיד, שאז יבטל הרע לגמרי ולא יהיה צורך במלחמה, לא תיקרא עוד בשם זה.

(לקוטי תורה דברים עמ' לח)

לא תוסיפו . . ולא תגרעו (ד,ב)

סמיכות הציוויים מלמדנו שמי שעובר על "לא תוסיפו", סופו לעבור על "לא תגרעו". וכמאמר רז"ל (סנהדרין כט): "כל המוסיף גורע".

(לקוטי שיחות כרך טו, עמ' 491)

ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום (ד, ד)

בזהר מבואר הפסוק כך: הדבקות בקב"ה וההתבטלות אליו יתברך אינה ממעטת את חיותו של האדם, אלא להפך - היא מביאה חיים אמיתיים. ככתוב (משלי יט) "יראת ה' לחיים". היינו, שככל שתגדל יראתו וביטולו של האדם, יתרבה שפע חיותו. באותו עניין אומר הרב המגיד ממזריטש: מדוע חיים המלאכים חיים נצחיים ולא כן הנשמות? כי יש בהם יותר יראת שמים.

(סדור עם דא"ח עמ' 164)

כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו כה' אלקנו (ד, ז)

"אלוקים" - רומז לשבעים השרים שלמעלה, שדרכם עוברת ההשפעה לשבעים האומות (אלוקים מלשון שר ומושל).
"מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו" - אין אף אומה אחת הקרובה לשר שלה "כה' אלקינו" - כמו שהקב"ה קרוב לעמו ישראל.

(אור תורה עמ' נא)

ועשיתם לכם פסל תמונת כל (ד, כג)

באחת מדרשותיו של הרב רבי לוי יצחק ז"ל (אביו של כ"ק אדמו"ר) נגד שיטת הקומוניזם, שחרתה על דגלה את האחדות והשוויון - אמר:
"כל" רומז לאחדות, ככתוב (דה"א כט) "כי כל בשמים ובארץ", ותרגם "ראחיד בשמיא בארעא".
"ועשיתם לכם פסל תמונת כל" - אל תעשו עבודה זרה מ"כל", מעניין האחדות.

(מפי השמועה)

כי ה' אלוקיך אש אוכלה הוא (ד, כד)

אש אינה מאירה אלא על-ידי פתילה או עצים, שכן טבע האש להסתלק למעלה, לשורשה, ויש צורך בפתילה שתחזיק אותה למטה. הוא הדין לאור האלוקי שמחיה את הבריאה: האור רוצה לחזור לשורשו, וה'פתילה' שמחזיקה את האור בעולם הזה היא - התורה ומעשים הטובים של בני-ישראל. וכשם שהפתילה חייבת להיות ראויה ומוכשרת להתאכל באש ("אש אוכלה"), כן אין אור ה' נאחז יפה ושורה בנפש האדם אלא כאשר עסק התורה והמצווה חדור בביטול ובכלות הנפש אליו יתברך.

(לקוטי תורה ויקרא עמ' כה)

אתה הראת לדעת . . אין עוד מלבדו (ד, לה)

אדמו"ר הזקן נעצר ונלקח למאסר בפטרבורג באסרו חג-הסוכות תקנ"ט. יום לפני מאסרו, בשמחת תורה, אמר הרבי:
"אתה" - עצמות אין-סוף, "הראת לדעת" - הראת שעל אדם לשבור את עצמו ('לדעת' מלשון שבירה, כמו 'ויודע בהם את אנשי סוכות'), כדי שהכול יראו ש"אין עוד מלבדו".

(לקוטי דיבורים ד עמ' 1498)

בימה באמצע בית הכנסת

עוד בעניין בימה באמצע בית הכנסת

אבקש להוסיף על מה שכתבו ב'התקשרות' הרב גינזבורג (גיליון תשכ"ו) והרב רסקין (גיליון תש"ל) בעניין בימה באמצע בית הכנסת.

יש להקדים שבאנציקלופדיה התלמודית (ערך בימה - כרך ג') כבר עסקו בנושא זה, בבחינת מעט המחזיק את המרובה. ובאריכות בספר 'חכמי הונגריה' (להרב יצחק יוסף כהן - הוצאת מכון ירושלים) עמ' 38-33.

א. על דברי הרמב"ם (בהל' תפילה פ"א ה"ג-ה"ד), הטור (או"ח סי' קנ), והרמ"א (שם), שכתבו שמעמיד את הבימה באמצע, נשאלת השאלה אם כוונתם שמקומה של הבימה דווקא באמצע בית הכנסת. יש לציין שה'בית יוסף' לא הזכיר הלכה זו בשולחן ערוך. ובחיבורו על הרמב"ם (כסף משנה הל' תפילה פ"א ה"ג) תמה ה'בית יוסף' על כך שבמקצת מקומות שינו את מקומה של הבימה. ולדעתו הכול לפי המקום והזמן, שבאותם הזמנים היו בתי-הכנסת גדולים מאוד והיו צריכים להעמיד את הבימה באמצע בית-הכנסת כדי להשמיע לכל העם. אבל בזמנים הללו, שבעוונותינו בתי-הכנסת שלנו קטנים, וכל העם שומעים יותר, נוי הוא להיות לצד אחד מלהיות באמצע.

בשו"ת בצל החכמה (ח"ב סי' סט ס"ק א) הביא את הכתב סופר (או"ח סי' א) שכתב: הבימה עליה קורין בתורה היא דוגמת מזבח הנחושת שהיו מקריבין עליו קורבנות במקדש, משום שעסק התורה חשוב כקרבן, כמובא במסכת מנחות (קי, א): כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה, מנחה, חטאת ושלמים וכו', ומזבח הנחושת הרי היה עומד מכוון באמצע אורך העזרה וכו' (וע"ע בשו"ת כתב סופר או"ח סי' יט).

בביאור הלכה (סי' קנ ד"ה באמצע בהכ"נ) כתב: "בעוונותינו הרבים, באיזה מקומות פרצו מנהג קדומים זה, והתחילו לעשות הבימות סמוך לארון הקודש, מפני שרצו לילך בדרכי העו"ג (=הגויים) כמו שעושים בהיכלות שלהן ושקורין 'טעמפיל', ויש לקרוא עליהן (הושע ה, יד): "וישכח ישראל עושהו, ויבן היכלות", וכבר האריכו הפוסקים האחרונים בנגות האנשים האלה".

שאלה זו מוזכרת גם בשו"ת משיב דבר (להנצי"ב - ח"א סי' טו). ממסקנתו נראה שעיקר הקפידא היא שתהיה באמצע בית-הכנסת בין צפון לדרום, ולא להקפיד שתהיה בין מזרח למערב. לדעתו מלבד שכל חדר אסור, ומה גם בבית-הכנסת, מקום אסיפת המון, אין זה אלא לרועץ וגם לחורבה, שיש כמה אנשים שלדעתם לא ניתן להבחין בין קלה לחמורה, ובהתפעלות על שינוי קל יגמרו אומר שנשתנתה חלילה התורה... והיתה ח"ו לבערה.

ומלבד כל זה אסור הדבר על-פי הדין. והן אמת שהכסף משנה כתב שבמקומות שבתי-כנסיות קטנים,

וכל העם שומעים, יותר נוי הוא להיות הבימה מצד אחד מלהיות באמצע, ולפי הטעם הנ"ל אפשר לומר, שכאשר סר הטעם יכולים לשנות את המנהג; אך כשנדרק בלשון הרמב"ם (הל' תפילה פי"א ה"ג) נראה שאינו כן, שכתב: "ומעמידין בימה באמצע הבית כדי שיעלה עליו הקורא בתורה, או מי אשר אומר עליו לעם דברי כיבושין, כדי שישמעו כולם, וכשמעמידין התיבה שיש בה ספר תורה, מעמידין אותה באמצע וכו'". ופירוש 'התיבה' כתב הכסף משנה (שם), שהוא השולחן שהספר תורה מונח עליו. ופירוש באמצע היינו באמצע הבימה. ועל זה לא נתן הרמב"ם טעם כלל, וכי בשביל שהיא סמוכה מצד אחד יותר מעט כפי רוחב הבימה, אינה נשמעת [הקריאה] לצד השני?

אלא ודאי טעם אחר יש בזה, שקריאת התורה תהיה מכוונת נגד ההיכל, כאשר יבואר. ופירוש באמצע הבית היינו בקו השווה מצפון ודרום, ולא באמצע לענין מזרח ומערב. וכן המנהג פשוט, ולא כמו שנדחקו בכמה מקומות. וגם יש לדעת, שעיקר הטעם הוא "כדי להשמיע לכל המתפללים", טעם שאינו שייך כל כך לקריאת התורה, שהרי לא עשו בימה לכהן הגדול בעזרה ביום כיפור, כמו שעשו בימה למלך שקורא כדי להשמיע לכל בני העזרה. וכן לא נזכר בשום מקום שלא להיות עולה לתורה אלא מי שקולו רם שישמעו כל המתפללים, ועיקר הבימה שבאה כדי להשמיע לכל העם אינו אלא בשביל "האומר לעם דברי כיבושין", וממילא קורין גם כן שם, שטוב הוא להשמיע.

לאור הדברים הנ"ל, שהתיבה צריכה להיות באמצע על-פי דין בלא טעמא, כמבואר בהרמב"ם, ולפי מנהגנו לקרות בתורה על הבימה דווקא, ממילא יש לעשות את הבימה באמצע בית-הכנסת נגד ההיכל, ועיקר הטעם שקריאת התורה צריכה להיות באמצע בית-הכנסת, משום שנראה שהשולחן שעליו קורין בתורה הוא במקום מזבח שבעזרה, כמו שכתב הגר"א (בסי' תרס סעי' א' ס"ק ב) ומשום הכי מקיפים אנו בלולב את הבימה כאשר ספר תורה עליו כמו שהיו נוהג כשמקיפין את המזבח בעזרה (עד כאן מדברי הנצי"ב).

ב. בשו"ת הרב עזריאל הילדסהיימר (ח"א סי' כ) נשאל מהרב משה לייב ענגעל (רבה של שאסבערג) מה הדין כאשר בנו בית-כנסת חדש, וגמרו אומר אנשי עדתו לעשות את הבימה אצל ארון הקודש ולא באמצע, מבלי ששאלו את פיו, ולדבריו, אם היה הדין ברור אצלו לאיסור - לא יישא פנים לכל העדה, אבל במלאות ספק אצלו, שאלתו כיצד עליו לנהוג.

ומשיבו הרב הילדסהיימר שיש לקיים את המנהג גם בזמן הזה. וכמדומה [לן] שכבר לחמו כמה וכמה רבנים במדינת אשכנז מלחמת חובה בעניין הזה, ואם כן הוא גם כן בכלל "חכם שאסר וכו'", ולא שינו במנהג זה בקהילות הקדושות, ואם כן בוודאי למצווה ייחשב לקיים מנהג קדמונים כמו שאר מנהגי ישראל, ואין זה מדברים שהשתיקה יפה מדיבור, ובפרט בדבר שהוא לדורי דורות, שלא יאמרו הבריות ודורות הבאים שמעלתו העלים עיניו ממנו. ועל כל פנים יקיים מצוות הוכח תוכיח.

ג. בשו"ת אפרקסתא דעניא (להרב דוד שפרבר - ח"א סי' קיח) נשאל על-ידי רבה של הוש, על בית-כנסת שנדבה ליבם של המתפללים לעשות שינוי לטובה להעמיד את הבימה באמצע בית-הכנסת. ונפשו בשאלתו מה הדין של המקום שהבימה עמדה עליו עד עכשיו.

והעלה למסקנה: "ולא נשאר לנו לדון רק על המקום אשר היה שם אהלה של הבימה בתחילה, ויש לומר בזה ג' טעמים דאין כאן בית מיוחד: חדא דלכל הפחות הוה ליה כהקדש בטעות, והב' דאפילו במקום ההיכל, כבר למד השדי חמד (מערכת בית הכנסת סי' מב) מדברי הנודע ביהודה (מהר' תנינא סי' יח) ומדברי החתם סופר (סי' טז) דאין קפידא במה שישתמשו בו עתה להילוך וישיבה דכל שהוא מכלל הבית הכנסת אין קפידא במה שהיה תחילה מקום ארון הקודש והתיבה וע"ש".

ד. בשאלה אם מותר להתפלל בבית-כנסת שהבימה לא נבנתה באמצעה, יש מחלוקת בין הפוסקים. בשו"ת אגרות משה (ח"ב או"ח סי' מב) כתב: "ודאי יש לעשות באמצע, אבל לענין להתפלל בבית-הכנסת שלא עשו באמצע - איני רואה לאסור, ומה שאומרים שבאונגארן אסור - לא ידוע זה בכירור, ומסתבר

שהיה זה רק במקומות ההם שעשו זה בשביל רעפארם [=רפורמה], כי במקומות ההם היה זה מהתחלות מעשה הרעפארמער [=הרפורמים] הרשעים, אבל במקומות אחרים - שאין כוונתם בשביל רעפארם אלא בשביל שיהיו יותר מקומות, ועוד טעמים כאלו - אין לאסור מלהתפלל שם, כי אין זה מעיקרי דיני קדושת בית־הכנסת, אלא כדי שישמעו כל המתפללים קריאת התורה כמפורש ברמ"א (סי' קנ).
"...אבל לעניין לאסור להתפלל - גם לטעמיה אין שום מקום, ואם האמת כהשמועה שאסרו באיזה מקומות, היה זה רק הוראת שעה במדינתם בשביל הרעפארמער, ואם יש שני בתי־כנסיות, באחד הבימה באמצע ובאחד בצד אחד - יש לקבוע מקום תפילתו בבית־הכנסת שהבימה באמצע שהוא כהראוי והגון".
(וראה גם במה שכתב בשו"ת אגרות משה או"ח ח"א סי' מב).

כמו כן כתב בשו"ת שרידי אש (ח"א סי' טו): "...אף־על־פי שיש כאן איסור לעשות הבימה במקום אחר, מכל מקום אין איסור להתפלל שם. . . יש כאן מצווה לזכות את הרבים במצוות קריאת התורה, כי המתפללים שבאים להתפלל בציבור לא עשו שום איסור, ורק בוני בית־הכנסת והגבאים ששינו הם שעשו שלא כדין. ולא שמעתי מעולם שהרבנים אסרו להתפלל בבית־הכנסת שאין לו בימה באמצע. (עכשיו הוגד לי כי באונגרן אסרו הרבנים להיכנס לבית־הכנסת שאין הבימה באמצע, אבל זה היה בשעת מלחמה נגד זרם ההתבוללות, והרחקת הבימה מאמצע בית־הכנסת היה מסימניה הראשונים של ההתבוללות, ר"ל. מה שאין כן במקומות שאין שטן ההתבוללות מרקד שם).

"וידוע אני, כי בעיר קיברטי בליטא, הסמוכה לגבול גרמניה, בנו בית־כנסת והעמידו את הבימה סמוך לארון־הקודש שלא ברצון חכמים, ואף־על־פי־כן לא נמנעו הרבנים להתפלל שם אם נזדמנו לשם. . . ורק משום מיגדר מילתא, וכדי שלא לתת חיזוק לעושים שלא ברצון חכמים, וכדי שלא יאמרו: התיירו חכמים, הייתי מייעץ לכבודו, או לבעל קורא אחר, שלא להתפלל שם בקביעות, ולאמר בגלוי את הטעם, שנמנעים להתפלל בשביל הבימה שאינה באמצע, אבל ח"ו לבטל על־ידי־כך תפילה בציבור".

לסיכום: בני עדות אשכנז מקפידים שבימת בית־הכנסת תהיה באמצעו דווקא, ובני עדות המזרח מקילים בדבר; הם סומכים דבריהם על דברי הכסף משנה שהזכרנו לעיל. ובשו"ת יביע אומר (או"ח ח"א סי' יז) מסכם: ולכן נראה לעניין הלכה, שאפילו אם קבעו התיבה באמצע, והוצרכו מאיזה סיבה להעביר את התיבה לסוף בית־הכנסת - רשאים לעשות כן. אבל במקום שהרפורמים מצויים יש להקפיד שתהיה התיבה באמצע דווקא.

הרב יצחק יהודה רוזן, לוד

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת ואתחנן

חמישה-עשר באב, שבת נחמו

בקריאת 'שניים מקרא ואחד תרגום' קוראים את עשרת-הדיברות ב'טעם התחתון'.

* בנוגע לימים אלו כתב הרבי: "על-פי מנהג ישראל, אשר תורה היא, לקדש הלבנה דווקא במוצאי תשעה באב... הרי הזמן גרמא לחדש ההתעוררות להחלטות טובות בכל ענייני תשובה והתורה ומצוותיה, שהן המבטלות סיבת הגלות... וכיוון שגדול כוח החלטות הנעשות בציבור - לקבלן בהתאסף רבים יחד בהתוועדות שמחה, שמחה באמירת דברי תורה, שהיא המשמחת לב ועיניים מאירה, ושמחה פורצת גדר והגבלה בלימוד התורה והידור בקיום מצוותיה, התוועדויות בפרט ביומין זכאין הסמוכין לט' באב, ועל-כל פנים: בחמישה-עשר באב... [במקור: "ובשבת 'שלו' שלאחריו", ובקביעות דהשתא יש לבחור כמובן תאריך נוסף], ובשבת שלאחריה, שבת מברכים דחודש אלול, חודש החשבון (והשתלומין) דימות שנה זו. ובשלוש פעמים הווי חזקה - חזקת תורה ומצוותיה ומתוך שמחה וטוב לכב תמיד כל הימים".²

* כל אחד מישראל צריך לעשות כל התלוי בו, [כדי] שמיד בתחילת ובראשית היום (וכל היום כולו) יהיה ניכר ש"לא היו ימים טובים לישראל כחמישה-עשר באב", כמבואר עניינו גם בהלכה, שמיום זה ואילך צריכה להיות הוספה בלימוד התורה וכו'.³

(1) שו"ע אדמוה"ז סי' תצד סי"א.

(2) ממכתב (כללי-פרטי) מוצאי ת"ב ה'תשד"מ (באותה שנה, ובעוד שנים שחל ר"ה שלהן - ובחול"ל כל חגי תשרי - בימי ה', הדגיש הרבי פעמים רבות את מעלת ה'חזקה', לקוטי-שיחות, כרך לט, עמ' 229.

(3) 'התוועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 157, 412, 415.

* כדאי ונכון לפרסם ולהכריז בכל מקום את הוראת חז"ל⁴ ש"מחמישה-עשר באב ואילך - דמוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה, יוסיף חיים על חייו".⁵

* "כדאי שיעשו בכל מקום ומקום התוועדות גדולה כשמחה גדולה: לקבץ יהודים - אנשים, נשים וטף, ולדבר דברי תורה, ומה טוב - לעשות 'סיום' מסכת,⁷ ולתת לצדקה, ולקבל החלטות טובות להוסיף בכל ענייני תורה ומצוות ובכל עניינים טובים.

"ובהדגשה - התוועדות מתוך שמחה וטוב לכב, בהתאם לכך ש'לא היו ימים טובים לישראל כחמישה-עשר באב', עד לשמחה הכי גדולה, בדוגמת שמחת נישואין... ובפרט על-פי מנהג ישראל שבימים אלו (לאחרי תשעה באב), מרבים בשידוכין וחתונות בישראל (ובפרט שזה בא לאחרי ההפסק בעניינים אלו ב'שלושת השבועות')".⁸

* החשבון-צדק שעל כל אחד ואחד לעשות בקשר ללימוד התורה, נתינת הצדקה וכללות המצוות במשך כל השנה, מתחיל משבת נחמו.⁹

שחרית: בעת קריאת עשרת-הדיברות עומד

(4) תענית לא,א ובפירש"י. רמ"א יו"ד רמו סעיף כ"ג, מג"א או"ח רלח ס"ק א.

(5) ובמיוחד להוסיף בשיעורי תורה ברבים, לייסד חדשים ולחזק ולהרחיב את השיעורים הקיימים - 'התוועדויות' תש"נ ח"ג עמ' 124.

(6) באופן של 'משתה ושמחה', אכילה ושיייה, ועד לסעודה ממש ('התוועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 157, עיי"ש).

(7) 'ובזה גופא - קדימה לסיום שבו מדובר מעלת היום דחמשה-עשר באב... סיום מסכת תענית... 'דבר בעתו מה טוב' - שיחת ליל ט"ו באב ה'תשמ"ז בתחילתה, 'תורת מנחם - התוועדויות' תשמ"ז ח"ד עמ' 220.

(8) ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 733.

(9) ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 582.

יום חמישי כ' במנחם-אב

יום היארצייט-הילולא של הרה"ג הרה"ח המקובל ר' לוי-יצחק שניאורסון נ"ע, אביו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, דור חמישי, בן אחר בן, לכ"ק אדמו"ר הצמח-צדק. נאסר והוגלה על עבודתו בהחזקת והפצת היהדות, ונפטר בגלות¹⁵ בשנת ה'תש"ד, בעיר אלמא-אטא, קאזאחסטאן (ברית-המועצות לשעבר), ושם מנוחתו-כבוד¹⁶.
כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג להתוועד ביום זה (וכשחל בימות החול, היה מסיים מסכת בתחילת ההתוועדות)¹⁷.

וכתב הרבי: "ועלי החוב והזכות גדול להציע ולבקש וכו' - ללמוד בהתוועדות מתורתו, ולנדב ביומא דין לז"נ [=לזכות נשמתו]..."¹⁸.

* ביום כ' במנחם-אב תשכ"ד - עשרים שנה לפטירת אביו ז"ל - יסד כ"ק אדמו"ר את 'קרן לוי יצחק' על-שם אביו ז"ל¹⁹.

15) בענין ההסתלקות [שהיתה אצלו] קודם זמנו ומשמעותה בעבודת ה', ראה 'תורת מנחם - התוועדויות', כרך ו, עמ' 117 וכרך ט עמ' 106.

16) תולדותיו - בספר 'תולדות לוי יצחק' (הוצאה רביעית - קה"ת, כפר חב"ד תשנ"ה). תצלום מצבתו שם ח"ג עמ' 764 ר-832.

17) ספר-המנהגים עמ' 100.

18) בשולי מכתב (כללי-פריטי) מוצאי ת"ב ה'תשד"מ, לקוטי-שיחות כרך לט עמ' 231.

19) מטרותו - לעזור בהלואות במיוחד למוסדות חינוך על-טרת-הקודש ולמלמדי לימודי-קודש - ספר-המנהגים שם. וראה לקוטי-שיחות כרך כג עמ' 270 אודות המגביות והנתינות המיוחדות לצדקה בימי סגולה (ובארוכה - 'התוועדויות' תשמ"ה ח"א עמ' 651 ואילך. וב'התוועדויות' תשמ"ו ח"ג עמ' 593 ואילך שזה שייך גם לנשים וטף), שזהו דבר הפשוט שא"צ להזכירו במפורש בכל שנה, ומי שלא נתן - ישלמנה בימים שלאחרי זה, עיי"ש.

הקהל, ופניו אל ספר-התורה¹⁰. קוראים את עשרת-הדיברות ב'טעם העליון'¹¹.

אין אומרים 'אב הרחמים'¹².

מנחה: אין אומרים 'צדקתך'¹². פרקי אבות - פרק ג'¹³.

"...ידוע מנהג ישראל שמחמישה-עשר-באב ואילך, מברכים איש את רעהו בכרכת 'כתיבה וחתימה (וגמר חתימה) טובה', וכמרומו במזלו של חודש מנחם-אב, מזל אריה... - ראשי תיבות 'אלול, ראש-השנה, יום-הכיפורים, הושענא-רבה', היינו, שבחודש מנחם-אב נרמז גמר ושלמות החתימה טובה בה'פתקא טבא' דהושענא-רבה"¹⁴.

10) ספר-המנהגים עמ' 31.

11) לוח כולל-חב"ד פ' יתרו, כדעה האחרונה בשו"ע אדמוה"ז שם.

אדמוה"ז היה קורא את עשרת הדיברות דפ' ואתחנן בנוסח-טעמים מיוחד, שונה מזה של הקריאה בכל השנה ואף מזה של עשה"ד דפ' יתרו, וכן נהגו גם כל בניו. הוא לימד זאת להרה"ק הרב"ש בן הצמח-צדק, שלימד זאת להרה"ק הרז"א אחי כ"ק אדמו"ר מהרש"ב נ"ע (לקוטי-דיבורים ח"ב עמ' 459. וראה תולדות אדמוה"ז ח"ד עמ' 1070).

12) לוח כולל-חב"ד, ע"פ סידור אדמוה"ז לפני 'אב הרחמים' ו'צדקתך' והרשימה שלפני 'למנצח... יענד', ומג"א סי' תקע"ג ס"ק א.

13) ראה ב'לוח השבוע' לשבוע שעבר (תשל"ג) הערות 9,4.

14) ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 770, וראה גם בעמ' 725 הערה 63. בע"פ היה הרבי מקדים ומברך, כגון בשיחת י"ג מנ"א תשל"ט. וכן בסיום המאמר דכ"ג מנ"א תשכ"ח ('ספר המאמרים - מלוקט' ח"ה עמ' שמו, ומצויין שם ללקוטי-שיחות ח"ד עמ' 1163 בהערה, שבכ" מנ"א מתחלת - בנוגע לכמה עניינים - ההכנה לראש-השנה). בכתב - בדרך-כלל היה מאחל רק מיום א' דר"ח אלול, אך היו יוצאים-מן-הכלל ('אוצר מנהגי חב"ד', אלוילת-שרי, עמ' יב"ג. וראה 'בית חיינו' גיליון 99 עמ' 14).

לזכות

אנשי החסד הגדולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחי

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש